

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80

Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

ŠIRITE »ISTRU!« — ŠALJITE
PRETPLATU. — SAKUPLJAJTE
OGLASE ZA »ISTRU!« — OGLA-
SUJTE U »ISTRU!«

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

MUSSOLINIJEV GOVOR U GENOVI

Mussolinijev govor u Genovi 14. o. m. označio je jaču privrženost politici suradnje s Njemačkom nego što se to očekivalo nakon Hitlerovog posjeta u Rimu u mnogim međunarodnim krugovima. Gledajući u tom posjetu u glavnom potvrdu postojećeg stanja, čije mogućnosti razvoja za budućnost su iscrpljene, ako Italija sada prelazi iz dinamične politike u statičnu, ti krugovi su zaključivali, da su mogućnosti razvoja prije na strani talijanskih odnosa prema zapadnim velevladama nego prema Njemačkoj. Govor u Genovi, premda je u pogledu Njemačke također samo potvrdio ono što je već poznato, djelovao je međutim neočekivano onim svojim dijelom koji se odnosi na odnose sa Engleskom i sa Francuskom. Gledajući Engleske je Duce bez svakog osjećajnog ili govorničkog nalikta istaknuo, da je postignut sporazum između dva svjetska carstva i ovo: »Budući da imamo čvrstu volju ovo utanačenje savjesno održati te vjerujemo, da će odgovorni vladajući muševri Engleske učiniti to isto, možemo smatrati, da će ovo utanačenje biti trajno«. Prije toga je međutim Mussolini rekao, da sankcije još uvijek nisu zaboravljene, a sankcije su djelo Engleske, mnogo više nego Francuske, koja je preko Lavala mnogo pridonio, da one nikad nisu postale uspješne. No glavno iznenađenje je bio stavak posvećen Francuskoj. »Složiti ćete se sa mnom, ako obzirom na razgovore s Francuskom, koji su uostalom još u toku, budem oprezan. Ne znam, da li će oni doći do svršetka; već i zbog jednog izvanredno aktuelnog pitanja poput pitanja španjolskog rata u kojem mi, Francuska i Italija, stojimo na suprotnim stranama barikade. Francuska želi pobjedu Barcelone, mi naprotiv želimo i hoćemo pobjedu Francuske«.

Prema francuskom službenom mišljenju, bili su pregovori koje u Rimu vodi otpravnik poslova Blondel s talijanskim ministrom Cianom, na dobrom putu i sporazum se očekivao u roku od nekoliko dana. A neki polusužbeni listovi kao »Petit Parisien« i »Temps« pisali su vrlo optimistički o zaključenju sporazuma s Italijom. Kraj tog optimizma francuskih polusužbenih listova ne treba se čuditi, da je još oduševljenije bilo gledisti onih organa desničarske opozicije, koji na zblizjenje s Italijom gledaju kroz naočale unutarnje politike. »Jour«-u, na primjer, nekakva brzina nije bila dovoljna, pa je kritizirao držanje francuske diplomacije, premda joj je cilj bio isti kao pedantno i sitničavo. Osim unutarnjo-političke prednosti (udarac ljevici i ljevičarstvu) ti listovi su vjerovali, da će na taj način Francuska moći predobiti Italiju da napusti Njemačku. I izricali su tu svoju naivnu vjeru tako otvoreno, da ih je fašističko novinstvo moralo desavuirati, unatoč stanovitim simpatijama u ideološkom pogledu. Tako je nakon odlaska Hillera iz Rima talijansko novinstvo oštro osudilo ova naivna optimista i njihove zaključke, proglašivši ih nezgrapnim spletkama. Fašistička vlada je naime željela, da izbjegne svakoj sumnjivosti svoja saveznika s one strane Alpa.

Cime se ima protumačiti nesklad između francuskih polusužbenih prognoza, koje su očitije građene na informacijama, koje je dao Blondel o svojim razgovorima sa Cianom, te situacije koja je nastala Mussolinijevim govorom u Genovi? Mussolini je postavio kao motivaciju španjolsku. Ali upravo u tom pitanju je Bonnet pokazao u Zenevi, da ostaje na istoj liniji s britanskom vladom, te je glasovao protiv prihvata predloga rezolucije, koji je predložio Del Vayo i kojim se tražilo napuštanje politike neutralnosti. Učinio je to, kako javlja »Oeu-vre«, nakon telefonskog razgovora s Daldierom. Prema tome ne postoji službeno nikakvo drugačije francusko stanovište prema španjolskoj nego britansko. Druga je stvar osjećajne simpatije jednog dijela francuske javnosti, a drugo je mjerodavno stanovište francuske vlade. Ovo je pak u pogledu španjolske obilježeno ne zagovaranjem ove ili one španjolske strane, nego brigom, da španjolsko tlo ne bude trajno ili prolazno iskorišćeno od Francovih saveznika u strategijske svrhe protiv Francuske. A ta briga je jednaka u Francuskoj kao i u Engleskoj, jer bi prekid veza Gibraltar—Malta ili Toulon—Alger u Ceuti ili na Blearima bio isto tako protivan vojničkim interesima Engleske kao i Francuske, čiji vojnički savez je potpuno izgrađen upravo posljednjim londonskim sastankom britanskih i francuskih državnika.

Dokaz solidarnosti strategijskih interesa obih zapadnih velevladati u španjolskom pitanju je konačno također to, da je u britansko-talijanski sporazum od 16. travnja uvršten uvjet, da talijanske čete bilo prije bilo poslije svršetka španjolskog rata napuste španjolsku. Budući da Francova pobjeda nije tako brza kao što se očekivalo (i na što se odnosila stipulacija »poslijek«) postaje aktuelnim aktiviranje rada neutralitetskog odbora u svrhu evakuacije, posao koji uz pre-

Zahtjevi Nijemaca u Poljskoj

Varšavski dopisnik »Manchester Guardian« piše o pojačanoj aktivnosti prvaka njemačke narodne manjine u Poljskoj ovo: »Dok sve ostale narodne manjine u Poljskoj, kao Ukrajinci, Židovi, Bjelorusi, itd. moraju štititi, dotle je njemačka narodna manjina svugdje bučna i izazovna, izvor zabrinutosti, pa čak i međunarodne opasnosti. Nakon nemira u Čehoslovačkoj i Danskoj, njemačka je narodna manjina u Poljskoj, koja je u glavnom nacistička, počela je odavati znakove političkog nemira. Ona je iznijela svoje političke, ekonomske i kulturne zahtjeve. U političkom pogledu ona u prvom redu traži, da se s njemačkom narodnom manjinom postupi kao s narodnosnom skupinom, sasvim različitim od susjednih manjina, jer ona tvori dio cjelokupnog njemačkog naroda. — Ovaj zahtjev koji je energično formulirala »Jungdeutsche Partei in Polen« (u stvari nacistički pokret), bio je naravno dosta neodređen. No to je bilo namjerno učinjeno. Poljsko-njemački odnosi u pogledu njemačke i poljske manjine nisu bili dobri, kad je taj zahtjev formuliran.

U tako zvanih »Šest stranačkih teza«, koje je ta stranka formulirala neko vrijeme zatim, kad je atmosfera bila povoljnija, bio je jasnije izložen pravi cilj tog zahtjeva. Dok se priznaje, da je u Poljskoj poljski narod gospodar i da ima pravo izgrađivati svoju državu i kontrolirati je prema svojim potrebama, dotle se u jednoj od tih šest teza veli: »Naš njemački nacionalni život mora biti organiziran jedino u skladu s njemačkim načelima i temeljem na ideologiji njemačke nacije. Misli se, da je tvorac ovih teza dr. Wiesner, osnivač

i predsjednik »Jungdeutsche Partei« i član poljskog senata. Stilizacija i ciljevi ove teze vrlo sličie onima vodje sudetskih Nijemaca Henleina, te nastoje, da ne izazovu bojazan Poljaka. Još su jasniji ciljevi ekonomskih i kulturnih zahtjeva njemačke manjine u Poljskoj. Traži se među ostalim, da se zadrži u njemačkim rukama što je moguće više zemlje u svakom kraju Poljske, a osobito na zapadu, blizu njemačke ranice. Veći je dio ove zemlje međutim nekoć bio poljski. Ona je došla u ruke Nijemaca, kad je današnja zapadna Poljska bila pod političkim gospodstvom Berlina. Danas poljski Nijemci s pomoću Berlina nastoje uporno zadržati u svojim rukama tu zemlju. Njemačka se omladina u Poljskoj podučava, da sačuva zemlju svojih otaca, te tako formira izvor njemačke krvi u Poljskoj.

Vodi se živa aktivnost na kulturnom polju među njemačkom manjinom u Poljskoj. Brižno sastavljene statistike govore o utjecaju Nijemaca na razvitak poljskih gradova. U Poljskoj se misli, da njemačka manjina prima iz Berlina za svrhe ove propagande još veću novčanu pomoć, nego za protusemitsku kampanju u Poljskoj. — Nije naravno potrebno naglasiti, da se sve radi po uputama iz Berlina.

Istodobno s organiziranjem poljskih Nijemaca u korist Velike Njemačke, vodi se iaka revizionistička propaganda. Njemačke tvrtke tiskaju na tisuće primjeraka zamjopisnih karata, koje pokazuju dijelove zapadne Poljske kao samo privremeni teritorij poljske države. Poljska Pomeranija se pak naziva »Zapadna Pruska«. Ove su

zemljopisne karte tako izazovne za Poljake, da je guverner Leszna zaplijenio sve one, koje je redarstvo moglo pronaći. Vršiti se revizionistička propaganda i na drugi način. Poljska opoziciona štampa objavljuje naravno koliko joj to dopušta cenzura radi njemačko-poljskog novinskog sporazuma, mnoge citate iz njemačkih službenih publikacija, u kojima se pledira za reviziju na jedan ili na drugi način. Čak poljske novine, koje su inače veoma simpatično raspoložene prema Hitleru, traže od poljske vlade, da suzbija njemačku revizionističku propagandu i da obustavi, dok je još vremena opasnu aktivnost njemačke manjine u Poljskoj.

Milijun poljskih Nijemaca raštrkano je diljem Poljske. U svim krajevima, gdje ima Nijemaca u Poljskoj, vrši se međutim intenzivna nacistička propaganda. Medju poljske Nijemce dolaze posebni agenti iz Njemačke, da propagiraju nacizam i stvaranje »Velike Njemačke«. Većina poljskih Nijemaca živi u zapadnoj Poljskoj kadkad tek desetak metara daleko od njemačke granice. A ova činjenica čini problem poljskih Nijemaca ozbiljnim.

Doduše broj je poljskih Nijemaca mnogo manji nego sudetskih Nijemaca. Uz to je Poljska velevlad, ima ugovor o prijateljstvu i ugovor o manjinama s Njemačkom. Na koncu ima 30.000 njemačkih organiziranih katolika u Šleskoj i mnogo tisuća njemačkih socijalista u drugim dijelovima Poljske, koji su odlučno protivni nacizmu i pokretu za ujedinjenje poljskih Nijemaca. Ipak su mnogi poljski rodoljubi, osobito u zapadnoj Poljskoj, zabrinuti zbog ovog pokreta među Nijemcima u Poljskoj.

ZAHTEJEVI POLJSKE MANJINE U ČEHOSLOVAČKOJ

Organ poljskih manjina u Čehoslovačkoj »Dienik Polski« objavljuje zaključak odbora svih poljskih stranaka u Čehoslovačkoj u pogledu zahtjeva poljskih manjina, a u kojem se kao preduvjet sporazuma sa čehoslovačkom vladom traži prije svega: 1. vraćanje poljsko stanovništvu čehoslovačkog posjeda od 1918; 2. temeljna promjena pravne strukture unutar koje se do sada odvijao život poljskog žiteljstva. Dalje se zahtijeva nacionalna autonomija, ali se određivanje forme te autonomije prepusta privremeno dobroj volji i političkom smislu čehoslovačke vlade. Ta autonomija mora biti garantirana zakonski i organski i to prvo direktni i odlučni uticaj poljskog žiteljstva na školsku politiku i socijalnu politiku, drugo, potpuna autonomija kulturnog i nacionalnog života, treće direktni i odlučni uticaj na privrednu politiku područja u kojem žive poljske manjine. U isto vrijeme se mora garantirati ravnopravnost i sloboda nacionalnog razvoja svih Poljaka u Čehoslovačkoj također i izvan teritorija na kojem žive kompaktne poljske manjine.

Zahtjevi Nijemaca u Osijeku

Osijek, 17. maja. — Ovdajšnjem gradskom poglavarstvu predane su dvije molbe u kojima Nijemci Donjega i Novoga grada traže, da se u pučkim školama otvore njemačka odjeljenja i to u Donjem gradu za 42 djece, a u Novom gradu za 45. Molbe su upućene banskoj upravi na odluku.

Njemački list »Deutsche Zeitung« piše o jeziku u crkvi i kaže da njemački manjinski rimokatolički vjernici u Osijeku traže da se njihovoj školskoj djeci u narodnim školama vjeronauk predaje na njihovom materinskom jeziku. Jednako traže njemački jezik i u svim crkvenim obredima i bogoslužju.

Mussolini v Trstu

Trst, maja 1938. Potvrđuje se vest, da pride Mussolini v Trst. Kot najbolji verjeten datum se navaja 5. junji.

LETAK SUDETSKIH NIJEMACA ČEŠKA KNJIGA O NAMA

U sudetsko-njemačkom području širi se sada jedan letak Henleinove stranke, u kojem se zastupa ova teza i procedura rješavanja sudetsko-njemačkog problema:

1. U prvom razdoblju imala bi čehoslovačka vlada dati njemačkoj manjini kulturnu i upravnu autonomiju, zatim srazmjeran broj činovništva i priznati sudetske Nijemce kao zasebnu narodnost, koja obitava strogo obilježeno područje.

2. U drugom razdoblju imala bi se Čehoslovačka reorganizirati po švicarskom uzoru u saveznu državu.

3. U trećem razdoblju pretvorila bi se Čehoslovačka u posve neutralnu državu, kojoj bi sve velesile priznale neutralnost na osnovu posebnog »neutralitetskog statuta«. Ona bi otkazala sve vojničke sporazume, dakle i savez sa Sovjetskom unijom«.

Bottai u Trstu

Trst, maja 1938. — Jučer ujutro je prispio u Trst ministar prosvjete Bottai. — Dočekan je velikim slavljem. Obavijestio je Trščane da je Duce dozvolio da se osnuje u Trstu fakultet prava i političkih znanosti. U telegramu Mussoliniju javlja Bottai da je Trst primio s oduševljenjem vijest o osnivanju fakulteta s kojim dobiva Trst i dužnost da nastavi sa svojom misijom talijanstva«.

Još 1848 god. su se trščani počeli boriti za svoj fakultet. Tada su tražili da na tom fakultetu bude i katedra za slovenski jezik. A i kasnije je cijeli trščanski irendentizam imao uvijek kao glavnu parolu traženje da se Trstu da fakultet.

Na svečanosti sjednici u fašističkom domu gdje su bile prisutne sve vlasti, a naročito prosvjetne održao je ministar Bottai veliki govor. Obradujući se učiteljima koji služe po selima u Julijskoj Krajini, ministar je rekao (Po »Piccolu« od danas):

»Dragi drugovi, vi ste dokazali svoju čvrstinu i red koji proizlaze iz vaše stare tradicije. Vi ste najsretniji između svih ljudi talijanske škole, jer ste živjeli kroz toliko godina u školi kao u kakovoj tvrđavi i vi nosite u svojoj krvi smisao škole kao viečne borbe bez kraja...«

Zatim je najavio da će posjetiti škole po selima. Za taj posjet se vrše u cijeloj Julijskoj Krajini velike pripreme.

ČEŠKA KNJIGA O NAMA

U Pragu je ovih dana izašla knjiga na 170 strana pod naslovom »Jihoslovane v Italiji« iz pera Josefa Prochazke. Knjiga je opremljena sa 17 slika i geografskom kartom Julijske Krajine. Iza predgovora dolazi prvo poglavlje o zemlji i stanovništvu, u drugom poglavlju se prikazuje historija i politički život, treće poglavlje nosi naslov: Kulturni život Slovenaca i Hrvata u Julijskoj Krajini, peto govori o gospodarskoj organizaciji, a naročito je zanimljivo i nigdje do sada tako potpuno obrađeno posljednje poglavlje o suradnji Čeha s nama u Julijskoj Krajini.

Na koncu je vrlo opsežan popis literature, kojom se pisac služio pri pisanju. Sam taj popis literature na šest stranica je malo djelce za sebe. Nigdje do sada nije na jednom mjestu citirano toliko literature, koja se odnosi na nas i naš kraj kao u ovoj knjizi. U prvom redu se citira statističku literaturu, službenu austrijsku, talijansku i ostalu, a zemljopisnih i povijesnih djela je upotrebljeno preko 30; zatim dolazi popis vodiča po Julijskoj Krajini, uglavnom talijanskih i njemačkih; iza toga je literatura o borbama za Julijsku Krajinu, a popis djela koja opisuju sudbinu jugosl. manjine u Jul. Krajini ima tridesetak u raznim jezicima. Od perjoičkih publikacija je na prvom mjestu »Istra« od početka svoga izlaženja. Posebno poglavlje zauzima češka literatura, knjige i posebni otiški iz raznih revija, a na koncu je popis revija, koje u glavnom imaju stalnu rubriku o Julijskoj Krajini, kao na pr. Slovansky Prehled u Pragu u kojem uređuje tu stalnu rubriku prof. Jos. Vuga.

Knjiga je ukusno opremljena, pa na taj način i sama oprema knjige privlači čitatelje. Ne treba posebno isticati važnost te knjige, naročito sada pred Sokolskim sletom u Pragu.

OVAJ NAŠ LIST

bori se s mnogim poteškoćama koje su većini čitatelja dobro poznate. Sve te poteškoće mi ne možemo odstraniti, jer ne zavise od nas.

Ali između svih tih poteškoća ima jedna koju možemo sami prebroditi, jer zavisi jedino od nas. To su poteškoće materijalne naravi.

Ne molimo milostinju, već tražimo jedino to da svaki pretplatnik vrši svoju dužnost plaćajući redovito list. Kada bi svaki pretplatnik izvršio svoju dužnost prema listu, mogli bi se u ovim teškim vremenima mnogo lakše suprotstaviti i ostalim poteškoćama.

postavku idealne dobre volje može trajati dva mjeseca. Čini se, međutim, da u tom pogledu postoji glavno težište spora i da bi odluka o evakuaciji lakše bila izvršena, da je Franco već pobijedio, nego sada kada još treba pomoć svojih saveznika. No evakuacija je stavljena kao uvjet u britansko-talijanski sporazum, dok je postignućem odluke u Zenevi britanska vlada sebi pribavila mogućnost ispunjenja drugog uvjeta, a

to je priznanje aneksije Abesinije. Ako sad po talijanskoj konstataciji nastaju poteškoće u pregovorima za sporazum s Francuskom, koji ima nadopuniti britansko-talijanski sporazum, te ako su te poteškoće u španjolskoj onda ipso facto nastupaju poteškoće i za britansko-talijanski sporazum, koji stupa na snagu tek nakon evakuacije. A čvrstoća osi ili saveza London—Pariz isto je takva kao i ona osi Rim—Berlin

Od Soče do Rečine -- od Triglava do Kamenjaka

Novi tršćanski biskup

Msgr. ANTONIO SANTIN,
novi tršćanski biskup

Trst, 18. maja 1938. — Tršćanskim biskupom imenovan je dosadašnji riječki biskup Antonio Santin.

Biskup Santin dolazi na mjesto biskupa Fogara koji je pred tri godine morao otkazati. Biskup Santin je rođen u Rovinju 1895. Za vrijeme rata je s roditeljima boravio u Mariboru. U Mariboru i u samostanu Stični završio je teologiju, a u Stični je 1. maja 1918 bio posvećen za misnika. Poslije rata je bio imenovan kapelanom u hrvatskom selu Marmoranu u južnoj Istri, a zatim je bio kapelan i kateheta u Puli. 1931 bio je imenovan kanonikom u Puli, a godinu dana kasnije je postao župnikom u Puli. 1933 je bio imenovan biskupom na Rijeci.

Krada zvana na Vodnjanštini

Pula, maja 1938. — U posljednje vrijeme događale su se vrlo često krađe raznih željeznih predmeta, jer je željezo postalo vrlo skupo. Nestajala je žičana ograda po vrtovima, a par puta su u samom gradu noću nestale gvozdene ograde oko parkova i razni ostali predmeti od željeza.

Medjutim u okolini Vodnjana su u posljednje vrijeme nestala i zvana sa crkava. Tako su jedne te iste noći nestala zvana u crkvi sv. Vidala kod Filipane, u sv. Mariji kod Vodnjana, sv. Pavlu kod Barbana i sv. Kvirinu u Roveriji.

Vlasti su uhapsile nekoliko trgovaca koji trguju stariim željezom, ali do danas se još nisu pronašli tatovi koji su ukrali ta zvana.

Prvi maj u Marčani

Marčana, maja. Na 1. maja osvanula je na telegrafskom stupu »Na Kaliću« velika crvena zastava. Vlasti su odmah uhapsile šestoricu Marčanaca pod sumnjom da su oni izvjesili tu zastavu, ali oni nisu ništa krivi, u prvom redu zato što ta šestorica nisu komunisti, s druge strane ta zastava je od čiste vune i stoji nekoliko stotina lira, a na njoj je lijepo izvezen grb koji se morao više vremena izradjivati, pa nije nimalo vjerovatno da bi ta uhapšena šestorica mogla dati taj novac za zastavu jer su siromašni, a buduć da je zastava duže vremena izradjivana, sigurno je stavilo tu za stavu neko društvo koje ima novaca i u kojem su i ženske, jer je vez pravi ženski ručni rad.

Marčanski brigadir je u vezi s time pozvao u kasarnu sve marčanske trgovce i tražio od njih da mu kažu kome su u posljednje vrijeme prodali tkaninu od koje bi mogla biti ta zastava, ali ta tkanina nije kupljena u Marčani, pa je to još jedan dokaz više da uhapšeni nemaju s time posla.

U posljednji čas doznajemo da je u puljski zatvor dovedeno tridesetak lica sve radnika u ugljenokopu u Krapnju. I oni su osumnjčeni da su imali udjela u vješanju te zastave.

Izpušćeni

Trst, maj 1938. — Roman Pahor, iz Trsta, Andrej Zerjal iz Boršta in Škerlj iz Vrhopolja, ki so bili pred Hitlerjevimi prihodomi v Italijo zaprti, so bili 10. maja zvečer zopet izpušćeni.

Smrt uglednog rodoljuba u Ližnjanu

Ližnjan, maja 1938. — Dne 8. o. mi. pokopali smo našeg starog narodnog borca i uzornog čovjeka Tomu Vodinića. On je sve žrtvovao da dobro uzgoji svoju djecu, što mu je i uspelo.

Bila mu laka domaća gruda, a ostalima naše saučesće.

Nesreće u Krapnju

Pula, maja 1938. — Kroz posljednje tri godine smrtno je nastradalo u Krapniškom rudniku 375 ljudi. On tih 375 poginulih, jedna polovina su domaći ljudi, a polovina je doseljenih Talijana. Kroz to isto vrijeme bilo je oko 1000 ranjenih.

Po broju nesreća, taj rudnik nosi svjetski rekord, jer valjda nigdje na svijetu se nije dogodilo toliko nesreća, a ako se uzme da osim lanijske godine kada je poginulo odjednom 13 rudara, nije bilo masovnih nesreća u tom rudniku, vidi se da ne prodje skoro dan a da se ne dogodi kakova nesreća.

To dolazi od toga što se u posljednje tri godine taj rudnik iskorištava maksimalno, a osiguranju se ne posvećuje nikakova pažnja. Svako malo vremena čita se u listovima statistike o hiljadama tona izvađenog ugljena u tom rudniku, ali nikada se ne nalazi broj žrtava kojih ima kao u kakovom ratu.

Glavno je ugljen, a ljudi ima na pretek...

Nove odredbe za prijavo tujevcu

Trst, maja 1938. Od začetka aprila tega leta so vsi hišni lastniki odgovorni, da najpozneje do 23 ure vsakega dne javijo policijski oblasti imena vseh oseb, ki nimajo stalnega bivališča v dotični hiši in nameravajo tam pri kakih stranki prenočiti. Značilno je, da o tej novi odredbi ni bilo niti besede ne v državnem uradnem listu in v pokrajinskih uradnih listih.

Ljudsko gibanje

Poročali smo že, kako se tržaški listi pritožujejo nad nazadovanjem rojstev v Trstu. Tedni je bilten centralnega statističnega urada v Rimu objavil podatke, po katerih se je število prebivalstva v vsej Julijski Krajini v prvih 3 mesecih t. l. povečalo za 2895, tako da je v celoti že prekorilo 1 milijon. Naravni prirastek pa je znašal le 589 ljudi. Posebno zanimivo je, da je znašal v štirih glavnih mestih dežele (Trst, Pula, Reka in Gorica) naravni prirastek prebivalstva v teh 3 mesecih 4 ljudi čeprav znaša skupno število njihovega prebivalstva dobri dve petini prebivalstva vse dežele.

Urejevanje škocijanske jame

Škocijanska jama v kateri se izgublja Reka, bo, kakor vse kaže še letos vsa preurejena in olepšana. V jami bodo zgradili nov most čez Reko in izravnali velik prostor, na katerem bodo pripravili plesišče. Pred dnevi so na tem prostoru s minami pognali v zrak nekaj skal. Ljudje se precej zanimajo za ta dela, ki bodo bržkone v nekaj tednih že dovršena. Morda se bo potem obisk škocijanske jame vendarle povečal.

Iz Ospa

Kakor gre glas po deželi, hočejo fašistične oblasti silno strogo kaznovati fante, ki so pretepli nekega fašista v gostilni v Prebenegu, kateri je od njih zahteval, naj nehajo peti slovenski. Posebno zamerijo fantom, ker so zahtevali od njega, da je podpisal izjavo, s katero izstopa iz fašja.

»50-GODIŠNJICA PRVOG ISTARSKOG SOKOLA U PULI«

U posljednjem broju prenijeli smo članak pod gornjim naslovom iz »Sokola na Jadranu«. Sada nas upozorava g. dr. Lovro Škalier da se ne radi o 50-godišnjici, već o četrdeset godišnjici, što ovime ispravljamo.

»FLACIUS« DR. MIJE MIRKOVIĆA

Izašla je iz štampe knjiga dr. Mije Mirkovića »Flacius«. Životopis i studija o najvećem Istraninu, Matu Vlačiću iz Labina, zauzima 220 stranica. Knjiga se dijeli na ova poglavlja:

Predgovor, Književnost, Uvod, Vlačić na prelomu vjekova, Hrvatski, mikrokozam, Vlačićeva životna sudbina, Vlačićeva djela, Vlačićev karakter, O protestantizmu, naročito hrvatskom.

Na tu knjigu ćemo se i posebno osvrnuti. Knjigu se može naručiti i u našoj upravi, a stoji 20 dinara.

Drobiž

— Gorica. — Dne 24. maja bodo na Sveti Gori slovesno odkrili spomenik padlim vojakom. Slovesnosti bo prisostvoval pistojski knez v spremstvu ministra za propagando Alfierija.

— Gorica. — Podeštat u Doberdolu je naredio da se slovenski natpisi na grobovima zamijene s talijanskim. Tome se protivio čak i bivši fašistički tajnik Gergolet.

— Juršiči. — 8. o. mi. umro Ivan Vrtačić u starosti od 59 godina. Bio je uvijek svjestan svoje narodnosti kao i svi ljudi iz Juršiča. Bila mu lak adomača gruda, a sinu Ivanu koji se nalazi u Zagrebu i ostalima naše saučesće.

— Kozica. — Kapelana iz Kozice (Beneška Slovenija) su pozvali na kvesturu u Videm gdje je dobio »diffidu« radi slovenske molitve i propovijedi.

— Nanos. — V visoki starosti 95 let je umrl lovski čuvaj Franc Jež, ki je služboval pri vipavskem grofu Lantieriju. Več kakor po pravem imenu je bil znan po domačem nadimkom Blažonov Francek. Zaradi poštenosti, vestnosti, spretnosti v lovu je bil znan daleč naokrog. Sožalje!

— Pazin. — Petar Sironić iz Trviža je doveden u Pazin u poznatu kuću nad Jamom. To mu je valjda pedeseti put da je gost te kuće.

— Pula. — Učitelj Petris u Cresu je nalupao i zatvorio dva dječaka — Petra Kremenčića i Santina Bassia — zato što su u školskom dvorištu govorili preko odmora hrvatski.

Pula. — Nova općinska vijeća bila su imenovana dekretom prefekta u Pazinu i Vodnjaju. U Pazinskoj općini su, između ostalih, imenovani Gino Maracchi (Mrak), Josip Gortan, Nikola Jelčić i Anton Lenardon. U Vodnjanskoj između ostalih Ivan Smoljančić i Jure Mandušić.

— Renče. — Umrl je pretekli teden Stanislav Vižintin, zidarski mojster, star 63 let.

— Renče. — Na Reki je umrla 27 letna Genovefa Arčon por. Žigon.

— Rijeka. U Lovran dolazi početkom lipnja predsjednik poliske republike Moščički, te će odsjesti u villi Lupis. Provesti će na letovanju šest tjedana. Za vrijeme svog boravka posjetit će ga neki talijanski državnici.

— Sv. Križ pri Ajdovščini. — Ko se je 2-letna Marija Štor igrala pri potoku, je nenadoma zgubila ravnotežje, padla v vodu in utonila.

— Solkan. — Kapelanu Antonu Pilatu su naredili da mora učiti djecu vjeronauk talijanski i da prestane sa slovenskim propovjedima u crkvi. Kapelan se nije pokorio naredbi dok ne dobije naredbu od svojih crkvenih vlasti.

— Solkan. — Od župnika Kjačića su zahtjevali na kvesturi da osnuje župsku biblioteku i da će mu dati besplatno knjige, a ujedno da mora smanjiti crkveni pjevački zbor.

— Temenica. — Gabrijel Arčon, star 30 let, je našel na polju granato, ki je zaradi nepredvidnosti eksplodirala in mu odnesla tri prste z desne roke.

— Tomaj. — Dne 12. maja je umrla v Tomaju Katarina Stres vd. Kosovel.

— Trst. — Tržačani so popili v januarju t. l. 1.586.450 litrov vina, t. j. povprečno 6.2 l. na vsakega prebivalca. Po tem računu bi prišlo 74 litrov na leto za vsakega Tržačana.

— Herpelje. — Josip Mikol, star 40 let, je padel s koleša in se nevarno pobil. Prepeljali so ga v trž. bolnišnico.

Trst. — V tolimskih gorah so obmejni miličniki, kakor poročao »Gazzettino«, pred dnevi v dramatičnih okolnostih aretirali 33 let starena Ivana Grovca, doma nekje na Hrvatskem. Prišel je čez mejo po skrivnih potih. Ko je opazil miličnike, jim je pokušal ubezati. Vendar so ga dohitali, aretirali in odpravili v tolimske zapore.

EVIDENCIJA KARTE ZANIMANJA

Upozoravamo sve naše emigrante, posjednike plave karte zanimanja izdate prije 1937 godine, da moraju u TOKU MJESECA MAJA O. G. evidentirati svoje karte zanimanja kod državnih policijskih vlasti, a gdje nema drž. policije, tada kod sreskih načelstva ili gradskih poglavarstva.

Troškova nema nikakvih, već treba samo kartu zanimanja podnijeti vlastima na uvid bez molbe i bez ikakove takse.

Ljudi lako zaboravljaju

na sitne dugove. Ne sjetite se, da često zavisi sudbina nekog lista baš od tih malih potraživanja. — Nekoliko stotina dužnika koji se sjetite i plate svoj dug od desetak, dvadesetak dinara, mogu spasiti ili podići list koji ovisi od svojih pretplatnika.

Broj našeg čekovnog računa

je 36.789. Ako nemate naše čekovne uplatnice, možete na svakoj pošti kupiti za 25 para praznu čekovnu uplatnicu, na njoj ispisati našu adresu i broj ček. računa 36.789 i poslati dužnu pretplatu.

— Trst. — Umrii so: Vesel Viktor 90 let, Tavčar Josip 47, Teja vd. Karamanić Ana 66, Hudorovič Ivan 30, Dujec Ivan 66, Klun por. Štrukel Tereza 60, Bivolič Jurij 31, Faganel Ana Marija 43, Filipič German 24, Košuta Dominik 58, Visijak Marija Ana 80, Černetič por. Slama Uršula 91, Vidmar Matej 80, Matelič Ana 19, Hvalič vd. Kusterlina Roza 78, Gomezel vd. Kočever Tereza 78, Zabric Ivan 74, Stiklič vd. Gregorin Marija 69, Mahnič Lovrenc 69.

— Trst. — Petrič Stanko, rodom iz okolice Idrije, je bio prigodom izleta iz Ljubljane u Idriju zadržan u zatvoru, jer da nije u Italiji otslužio vojsku. Petrič je jugoslovenski državljanin i nastanjen u Kranju.

— Trst. — V marcu je bilo v mestu 326 rojstev, v istem času je umrlo 371 oseb, število prebivalstva se je zmanjšalo za 45. V aprilu se je rodilo 320 otrok, smrtnih slučajev je bilo 352, a število prebivalcev se je zmanjšalo za 32. Nasprotno pa se je v ostali trž. provinci prebivalstvo povečalo v marcu za 74, a v aprilu za 87 oseb.

Trst, maja. Prema saopćenju ministarstva prosvjete Mussolini je odobrio da se u Trstu osnuje pravni fakultet s posebnim odjeljenjem za državne nauke.

— Trst. — Pred sodiščem sta bila obsojena Oblak Silvester star 19 let in Marij Luin, star 19 let, zaradi većega števila tatvin vsak na 4 leta zopora in 1800 lir denarne kazni.

— Trst. — Konec tega meseca bodo vpoklicali na odslužitev vojaškega roka letnika 1916 in 1917.

— Trst. — V aprilu je bilo prodanih oz. kupljenih 68 nespremičnin (hiše, posjesta itd.) u skupnem znesku 3.959.099 lir. V istem času so banke izdale 32 posojil na nespremičnine v znesku 2.485.104 lir.

— Trst. — Na cesti v Barkovljah so našli nezavestnega Ferdinanda Valentiniča, starena 36 let. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer bo morao ostati 15 dni zaradi ran zadobljenih pri padu.

— Trst. — V Španiji so padli na Francovi strani Henrik Cattarini, Rihard Andretti, Bruno Salvi, Ivan Sagani, E. Penko in Duilio Moretti.

— Trst. — Pred sodiščem je bil obsojen zidar Josip Kovač na 9 mesecev zopora in 900 lir denarne kazni, ker je pokušal izsiliti većjo zavarovalnino od bolniške blagajne.

Trst. — Po uradnih podatkih je bilo v Julijski Krajini v mesecu marcu razglašeno 6 velikih in 7 malih stečajev, pri katerih je znašalo skupno kritje primanjkljaja 30%. Meničnih protestov je bilo v tem mesecu prijavljenih 1372 na skupni znesek 749.000 lir.

— Trst. — Ker ni zaprla dobro pice plinske napeljava bi se kmalu zastupila 49 letna Marcela Pertot. V bolnici so ji pripomogli, da je izven vsake nevarnosti.

P R E G L E D D O G A D A J A O D L O M C I I Z N A Š E P O V I J E S T I

Popuštanje zategnutosti u ČSR

Problem čehoslovačke — barem za sada — gubi sve više od one svoje akutnosti, koju je ispoljavao nakon Karlsbadskog govora vodje Sudetskih Nijemaca Konrada Henleina. U tome pogledu veoma je karakterističan govor, koji je u Bristolu na jednoj skupštini održao Winston Churchill, u kojem se je izrazio ovako:

»Bila bi sreća da dodje do prijateljskog sporazuma čehoslovačke vlade i Sudetskih Nijemaca«. Churchill, koji je prije nekoliko dana ručao u Londonu s Henleinom, rekao je dalje, da nema razloga, da Sudetski Nijemci ne bi bili partneri, u koje bi se imalo puno povjerenje, partneri što se tiče svega onoga, što no države u Evropi interesira u pogledu demokracije i progressa. »Čehoslovaci su ovaj čas u stanju riješiti sami svoje poteškoće, ali niško ne može predvidjeti, koliko će trajati te inače sasvim zdrave prilike. Iz tih razloga, nadam se, — rekao je Churchill, — da će zainteresirane strane u Čehoslovačkoj, čineći međusobno popuštanje, na koncu ipak doći do pravog sporazuma«.

U nastavku govora Churchill je rekao, da su mnogo povoljniji, nego što se nadao, izgledi za prijateljsko rješenje spora čehoslovačke vlade i njemačkih manjina. Istaknuo je, da su Sudetski Nijemci najviše zainteresirani za mir, jer bi u slučaju općeg rata u Srednjoj Evropi bili prve žrtve.

Henlein v Londonu

»Ouvre« prinaša: Te dni se je mudil v Londonu zastopnik hitlerjevskih Nemcev s Češke Henlein, ki se smatra za edinega zastopnika Nemcev na Češkem, kar pa ni res. Proslave, ki so se vršile letos za 1 maj so pokazale, da so bile proslave njegovih nasprotnikov ponekod večje kot Henleinove, tako zlasti v Karlovyh Varih, kjer je Henleinovo središče.

Rekonstrukcija engleske vlade

Britanski ministar aviacije lord Swinton podnio je demisiju, uslijed čega je došlo do rekonstrukcije vlade. Rekonstrukcija engleske vlade izvršena je time, što je Stanley imenovan ministrom dominiona, Malcolm MacDonald ministrom kolonija, Kigsley Wood aviacije, Colvin tajnikom za Škotsku, Walter Elliot tajnikom za higijenu, Walles za tajnika pri državnoj blagajni, Cherhead za državnog podtajnika za Indiju i Birmaniju, Balfour podtajnikom ministarstva aviacije, a Cross tajnikom za trgovinu. Iz vlade otpali su lord Swinton i lord Harlech, poznat pod ranijim imenom Ormsby-Gore.

Novi jugoslavenski ministar

Ministar bez portfelja g. Šefkija Behmen predao je ostavku, a miesto njega je postavljen g. Džafer Kulenović. Novi ministar bez portfelja Džafer Kulenović položio je zakletvu i njegove kancelarije se nalaze u ministarstvu saobraćaja. Prigodom izbora u maju 1935 godine izabran je narodnim poslanikom u srežu žepačkom na listi dra Mačeka, član je JRZ.

Smrt Bohdana Pavlua

U Bosni se unesrećio pomoćnik čehoslovačkog ministra vanjskih poslova Bohdan Pavlu. Putujući autom, popustile su kočnice i auto je pao u rijeku Sanu. Gospodja Pavlu se spasila, a Bohdan Pavlu se utopio.

Pokojni Pavlu je bio glavni organizator čehoslovačke vojske u Rusiji za vrijeme rata. Smrtni ostaci unesrećenog Bohdana Pavlua prenešeni su u Zagreb, odakle su autofurgonom prevezeni u Prag i sahranjeni na državni trošak. Čehoslovački konzulat u Zagrebu primio je mnogobrojne sažalnice, među njim i od predsjednika vlade dra Stojadinovića, koji je istovremeno kondolirao i ministru dru Krofti.

MALE VESTI

— Prema najnovijim statističkim podatcima početkom ove godine broj stanovništva Jugoslavije iznosio je 15.400.000 stanovnika. Godine 1921 pak broj stanovništva iznosio je 11.984.011, a u 1931. 14.905.899. Porast godišnje iznosi 31.45 na 1000 stanovnika, dok mortalitet 17 na tisuću. Najveći porast stanovništva opaža se u drinskoj, a najmanji u dravskoj banovini. Godine 1921 bilo je prosječno naseljeno u našoj državi 48 stanovnika na četvorni kilometar, a u 1937 61 na četvorni kilometar.

— Novu belgijsku vladu sastavio je socijalista Spaak i već je položila prisegu.

— Danski list »Politiken« javlja, da su se njemačke državne željeznice obvezale da zadrže tarifu austrijskih željeznica za transport robe. Ova odredba donijeta je u vezi s Trstom, koji će u buduću biti neka vrsta izlazne luke za Njemačku.

— Grad Sušak vodi pregovore s talijanskim koncernom »Servig« o snabdjevanju Sušaka električnom strujom. Sušak sada ima ugovor sa Smith i Meynier, koji ističe iduće godine. »Servig« nudi struju po 0.60 do 0.65 dinara, a Sušak sada plaća po 1.40 dinara. Električne centrale »Serviga« proizvode godišnje u Italiji 1.300 milijuna kilovatova struje.

— Talijanski koncern »Servig« proučava pitanje gradnje dviju hidrocentrala kod Fužine i kod Švice (nedaleko od Otočca). Još se ne zna, za čiji bi račun talijanski koncern gradio hidrocentrale: da li za račun države ili banovine i općina.

— Između Meksika i Vel. Britanije došlo je do prekida diplomatskih odnosa radi pitanja meksičkog pretroleja. Inicijativa prekida potječe od strane Meksika.

— Zakonski predlog o osnivanju fašističke korporativne komore bit će na jesen podnesen talijanskoj komori, isto tako i zakonski nacrt o izmjeni državnog ustava.

— Na drugu godišnjicu proglašenja talijanskog imperija stiglo je u Rim 50 ratova i šeka iz talijanskih kolonija u Africi. Bili su primljeni od Mussolinija u palači Venezia i od kralja u Kvirinalu.

— Apostolskoga nuncija pri vladi generala Franka imenovao je Vatikan i time priznao i de facto nacionalističku vladu u Španjolskoj koja je svojim ambasadorom u Vatikanu imenovala bivšeg ministra Jose Yanguasa.

— 101 zasjedanje Vijeća Lige naroda proglasilo je predsjedavajući Munters zaključenim u subotu poslije podne nakon iscrpljenog dnevnog reda.

— Vijeće Lige naroda pri zaključku svog zasjedanja odobrilo je Švicarskoj potpunu neutralnost, a Kini ponovno obećalo moralnu potporu. Cilenska delegacija napustila je ženevsku ustanovu.

— Abesinsko pitanje doći će opet pred Vijeće Lige Naroda u septembru, kad će se izvršiti glasovanje i odlučiti o članstvu Abesinije u Ligi naroda.

— »United Press« javlja, da je njemačka štampa dobila sada nalog, da uopće više ne spominje južno-tirološko pitanje.

— Ministar vojske i mornarice armijski general Ljubomir Marić oputovao je u Tursku da vrati posjet šefovima turske vojske. Ministar Marić zadržat će se desetak dana u Turskoj.

— Na Logu v Trenti se maje stari leseni most. Ljudje so že pričeli misliti na to, da bi most na svoje stroške sami popravili, ker pri bovški občini doslej ni bilo mogoče doseči kredita za to nujno delo. Kakor sedaj poročajo italijanski listi, je vlada izjemno prispevala za popravilo mostu 8000 lir.

— Vanjsko-politički urednik »Paris Soira« Jules Sauerwein trebao je poći u Rim, da slijedi talijansko-francuske pregovore, kao i boravak Hitlera u Rimu. Medjutim je talijanska vlada preko ministarstva propagande saopćila uredništvu lista neka odustane od odašiljanja Sauerweina u Rim, jer da nije poželjan.

— U Beču je održana godišnja skupština »Südmarka«, društva za širenje njemačke misli među Nijemcima na jugoistoku. Na skupštini je primljen predlog, da »Südmark« stupi u »Savez nijemstva u tudjini«. Od sada će »Südmark« djelovati u okviru ovog saveza.

— Idućeg mjeseca sastat će se na Bledu stalni jugoslovensko-talijanski odbor. Na ovom sastanku raspravit će se pitanja, koja su postala aktualna nakon Anschlusa, te ona, koja su u vezi s novim kliničkim sporazumom od 12. siječnja ove godine.

— Trst. — 13-letni Karel Furlan je padel s kolea, ko se je peljal po cesti proti Lovcu. Prepeljali so ga v bolnišnico v nevarnem stanju.

— V Rimu in po vsej Italiji so z velikimi svečanostmi in paradami proslavili 19-letnico ustanovitve fašističnih bojovnikov (fascio di combattimento). Ob tej priliki je imel Mussolini z balkona beneške palače nagovor na zbrano množico. Med drugim je dejal tudi tole: »Danes je dan slave za črne sraice in ves italijanski narod. Pred 19 leti so se pojavili fašistični bojovniki. V tem imenu je bil označen program. Italijanski narod ve — in svet mora vedeti — da smo mi vedno isti, pripravljani na mir, toda če bo potrebno se bomo bojevali, če se bomo bojevali bomo zmagovali za sedanjio in bodočo veličino Italije!« — (Agis).

HRVATSKA ŠTAMPA U ISTRI

I. DO KONCA RATA

Kad je poslije pedesetih god. prošlog stoljeća nastupilo u Istri doba narodnog budjenja, osjetila se je velika potreba jednog stalnog lista, koji bi u narodu razvijao narodnu misao i ubrzavao proces preporoda. Potaknut tom idejom osnovao je godine 1870 Matko Baštijan, pomoću prijatelja Padavića, Karabaića i Ujčića, te uz potporu biskupa Dobrile, list »Našu Slogu«. List je prve dvije godine izlazio svakih 15 dana, a inače je bio tjednik. U njoj su saradivali i objavljivali svoje radove svi istarski književnici i nacionalni radnici onoga vremena. — Urednik lista bio je kroz dugi niz godina Matko Baštijan, neko vrijeme dr. Laginja i dr. Dukić, a kasnije je pretao izlaziti godine 1916. — Kroz razdoblje od 1870 do 1916 »Naša Sloga« je najperfektniji odraz narodnog života u Istri. — Ko hoće da upozna pravu Istru, mora da studira stara godišta tog slavnog lista.

Oko 1895 izdavao je u Liburniji dr. Ivan Krstić, rodom iz Arbanasa, list s naslovom »Prava naša Sloga«. — On je tim listom radio protiv nacionalnih interesa, pa je bio plaćen od autonomne talijanske pokrajinske vlade i zaštićivan od austrijskih vlasti.

Za suzbijanje »Prave Naše Sloge« izlazio je godine 1895, 1896 i 1897 u Opatici »Narodni List«, jedno čisto narodno hrvatsko glasilo, koje su uređivali dr. Fran Pošćić i Viktor Car Emin.

Prije rata je u Puli u tiskari Laginja i drug izlazio dnevnik »Omnibus« u tri jezika: hrvatski, talijanski i njemački. Pisan je bio u našem narodnom duhu. Isto tako prije rata izlazio je u Puli list »Il pensiero croato«, koji je uređivao poznati panslavista, kapelan ratne mornarice Antun Jakić. Taj je list poslije mijenjao ime u »Il pensiero slavo« i napokon u »La pensée slave«. Iz Pule je Jakić prenio list u Trst i tamo ga izdavao pod imenom »Slavenska misao«.

Prije rata su u Trstu izlazili na hrvatskom jeziku listovi »Balkan« i »Tršćanski Loyd«.

Za vrijeme rata, sredinom 1915, počeo je Krmptić u Puli izdavati dnevnik »Hrvatski List«. — Po svršetku rata taj je list morao prestati s izlaženjem.

Na Riječi je od 1898 godine izlazio »Riječki Novi List« do konca rata. U Zadru je izlazio dugi niz godina Biankinijev »Narodni List«.

Viktor Car Emin, Rikard Katalinić Jeretov i Josip Kraljić uzorno su uređivali i raširili po čitavoj Istri od 1910 god do rata dječji list »Mladi Hrvata« (prije »Mladi Istranin«).

Uz dva učiteljska društva postojale su u Istri i dvije učiteljske revije »Narodna Prosvjeta«, koja je izlazila u Puli, a uređivali su je J. Bačić, G. Licul i Vinko Šepić i »Hrvatska škola«, koja je izlazila u Pazinu.

Na Krku je izdavao biskup dr. Anton Mahnić vjersko-politički list »Hrvatska Straža«.

Godine 1899 počeo je u Krku izlaziti gospodarski i politički list »Pučki Prijatelj«, koji se je godine 1911 preselio u Pazin, a kasnije 1920 u Trst.

II. POSLIJE RATA

Pod Italijom su izlazili na hrvatskom jeziku ovi listovi:

»Pučki Prijatelj« (tjednik). Ustanovljen na Krku godine 1899. Od godine 1911 tiska se u Pazinu do rata. U septembru 1919 počinje da nanovo izlazi, nakon što je za vrijeme rata bio prisilno obustavljen. 12 jula 1920 uništena je od Talijana tiskarna Tiskovnog društva u Pazinu i list izlazi u Trstu do godine 1922. Nanovo izlazi »Pučki Prijatelj« godine 1924 do 11 januara 1929. — Kao mjesečni prilog »Pučkog Prijatelja« izlazio je prije rata (od godine 1912) i poslije rata (od 1925—1928) »Razumni gospodar«.

»Stara Naša Sloga« počela je izlaziti u Trstu 31 augusta 1922, a svršila 21 decembra 1922, da na njezino mjesto dodje »Istarska Riječ«. Kroz ovo vrijeme, izdavalja je svakih 15 dana prilog »Mladog Istranina«.

Tjednik »Staru Našu Slogu« izdavao je Odbor političkog društva »Edinosti« za Istru poslije rasejpa sa »Političkim društvom za Hrvate i Slovence u Istri«.

»Istra« (Trst). Po prestanku »Pučkog Prijatelja« i Stare Naše Sloge« izdaje Tiskovno društvo u Pazinu »Istru«, društveni gospodarski tjednik. Izlazi samo godinu dana (1923 do 1924), kada se pojavljuje opet »Pučki Prijatelj«, glasilo Političkog društva za Hrvate i Slovence u Istri.

»Istarska Riječ« (tjednik). Prvi broj je izašao u Trstu 11 januara 1923 kao glasilo istarskih Hrvata. Otcjepljenjem Političkog društva za Hrvate i Slovence u Istri (29 novembra 1923) izdaje list Odbor političkog društva »Edinosti« za Istru. »Istarska Riječ« donosila je redovite dvotjedne priloge »Narodni Gospodar« i »Mladi Istranin«.

Zadnji je broj »Istarske Riječi« izašao 10 januara 1929. Prestankom »Istarske Riječi« prestao je izlaziti i »Narodni Gospodar«.

»Mladi Istranin« je nastavak predratnog »Mladog Istranina« odnosno »Mladog Hrvata«, što je izlazio u redakciji V. Cara Emina, Rikarda Katalinića-Jeretova i Josipa Kraljića. — Izlazio je svakih petnaest dana kao prilog »Pučkog Prijatelja«, »Stare Naše Sloge«, »Istarske Riječi«. U svemu je doživio 5 godišta (od januara 1922 do decembra 1926).

»Naša Nada« (Trst). Omladinski list za hrvatsku mladež u Istri. Izdavalja ga je »Zveza slovanskih učiteljskih društva« u Trstu. Izašlo je u svemu šest brojeva (od 1 aprila 1921 do 1 decembra 1921).

»Vez. Ženska mjesečna revija, počela je izlaziti u Trstu mjeseca marta 1926. List donosi radove iz beletristike, poučne vijesti iz ženskog svijeta, higijene, kuhinje. Svakom broju su dodani crteži ručnih radova sa potrebnim uputama u vezenju. Donosio je neko vrijeme (kada je prestao izlaziti »Mladi Istranin«) rubriku »za istarsku djecu« sa ilustracijama. Poslije decembra 1928 prenesao je svoje sjedište iz Trsta u Ljubljanu, te je počeo ponovno izlaziti mjeseca jula 1929, da malo zatim prestane sasvim.

Godine 1929 počeo je u Gorici izlaziti »Istarski List«, koji je imao samo informativni, gospodarski i prosvjetni karakter, ali je malo zatim morao prestati.

RAZVOJ EKONOMSKE MISLI u XIX. VIJEKU

Od Gece Kohna u Beogradu primili smo knjigu dr. Mije Mirkovića »Razvoj ekonomske misli u XIX vijeku« koja je izašla ovih dana iz štampe. Na 234 strane velike osmine iznose se sistematski ekonomska učenja devetnaestog vijeka u uzajamnoj vezi i obzirom na zavisnost tih ekonomskih učenja od ekonomskog razvoja u pojedinim zemljama. To je prvi ovakav pregled ekonomskih nauka na našem jeziku, a knjiga je, u prvom redu, namijenjena slušačima političke ekonomije, što se vidi iz predgovora, gdje se kaže:

— U ovom pokušaju nastojali smo da predmet istraživanja približimo studentima i da, kloneći se eklekticizma, prikazemo ipak razna učenja tako da obuhvatimo u njima ono što je glavno i bitno. A baš ti bitni i glavni problemi su oni koji spajaju i vežu i učenja koja na prvi pogled izgledaju toliko oprečna. — U obradi smo išli za tim da dademo što više materijala. — Pisac je glavne pravce (klasičare, marksizam, historijsku školu, psihološku školu) prikazao na osnovu djela samih njihovih predstavnika.

Prema tome je u toj knjizi prikazan u unutarnjoj vezi sav razvitak ekonomske nauke u prošlom vijeku, počevši od Smitha, preko Saint Simona, Marksa i Engelsa do najnovijih ekonomskih teorija.

Za nas ima ta knjiga i jednu naročitu važnost. Tu dr. Mirković spominje i dva Hrvata kao ekonomiste — Križanića i našega Matu Vlačića (Labinjanc). O Vlačiću kaže:

— Kao savjetodavci vladara javljaju se u periodu merkantilizma i dva Hrvata. Prvi od njih je Mate Vlačić (Matthias Flacius Illy-

rius), poznati istarski emigrant, profesor teologije na Lutherovom univerzitetu u Witembergu i zatim u Jeni, najplodniji protestantski pisac (spisak njegovih djela nabroja na stotine spisa), vjerojatno i jedini čovjek od Hrvata i Srba koji je izvršio jači uticaj na duhovni razvoj evropskog zapada. Vlačić je živio od 1520 do 1575 i većinu života je proveo u Njemačkoj. U predgovoru svoga spisa: O prenosu Rimskog carstva na Germane (1567) koji je lično predao caru Maksimilijanu (Maksimilijan je drugog dana naredio da se Vlačić uhapsi), Vlačić iznosi svoje poglede na uređenje države i zadatke monarha.

Za sada donosimo o toj knjizi samo toliko, kao recenziju, a neće biti na odmet da na koncu spomenemo i naslove ostalih knjiga iz te struke koje je Mijo Mirković od 1929 na ovamo napisao i koje su izašle većim dijelom kod Gece Kohna. Prva je »Socijalni program fašizma« izašla 1929 (nastupno predavanje na pravnom fakultetu u Subotici), a zatim slijedeće: O načelu slobode u unutarnjoj trgovini. Seoski dućani, Sindikalizacija izvoza poljoprivrednih proizvoda u Poljskoj, Trgovina i unutrašnja trgovinska politika, Spoljna trgovinska politika, Saobraćajna politika, Zanatka politika, Uvod u ekonomsku politiku, Industrijska politika, Održanje seljačkog posjeda (Izdanje Hrv. naklade, Zagreb), a osim toga izašla je ovih dana iz štampe u istoj nakladi u Zagrebu i knjiga o Mati Vlačiću pod naslovom »Flacius«. Uz to je objavio i kraći spis o Masaryku, a pod pseudonimom i zbirku pjesama koja je izašla ovih dana iz štampe.

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

DELO DRUŠTVA „TABOR“ V LJUBLJANI

Ljubljana, 15. V. 1938. — Včeraj je polagajo ljubljansko emigrantsko društvo »Tabor« obračun čez svojo sedmo poslovno dobo. Članstvo in prijatelji so do 9.30 močno zasedli malo dvorano v »Unionu«, ko je otvoril predsednik dr. Dekleva 6 redni občni zbor, katerega se je udeležilo tudi več zastopnikov naših društev, tako Sloge in Orjema iz Kranja, Kočevja, Akademskega starešinstva, Soče-matice, Zveze emigrantov in pa zastopnik našega lista. Vse je predsednik v svojem nagovoru najprej in toplo pozdravil. Nato je prečital pozdravno pismo »Soče« iz Celja, na kar je po ostalih formalnostih podal kratek oris položaja in je posnel glavne točke iz delovanja društva.

Kot uvod svojega govora pa je predsednik prečital imena iz črnega koledarja »Soče«, kar so člani poslušali stoje in vzkljnili žrtvam trikratni »Slava«, kar so storili tudi v spomin pokojnemu Kralju. V mislih je nato s predsednikom ves zbor sledil na domove, se spominjal vseh žrtev, ki se z dneva v dan vrste in se ustavil z njimi pri vseh onih, ki gledajo sonce lahko le skozi skromne odprtine, ali pa ga sploh ne smejo gledati. Vsi so jasno čutili pomen njegovih besedi, nakar tudi pomen sosed, ki jih je podal za njim. Božič, ki je podal poročilo o delu društva, ker je on društvo dejansko vodil, radi zaposlenosti predsednika. V imenu društva se je nato predsednik toplo zahvalil vsem, ki so društvo podpirali na katerikoli način. Zlasti se je zahvalil za pomoč in razumevanje Zvezi emigrantov, banu dravske banovine dr. Natlačenu, šefu soc. odseka na Banovini, ravnateljju izseljeniškega urada ter predsedniku Mestne hranilnice dr. Kamušiču, zlasti za društvu toliko potrebno gmotno pomoč, da je z njo lahko v čim večji meri izpolnjevalo svoje dolžnosti.

Njegovim besedam je sledilo obširno delovno poročilo podpredsednika Božiča ki ga je članstvo z napetostjo poslušalo. V njem ni podal le poročila o običajnih društvenih stvareh, temveč se je dotaknil posredno ali neposredno vseh predmetov, ki se nas posredno, ali neposredno tičejo. Takoj v uvodu pa je zlasti krepko ožigosal pasivnost našega izobraženstva, ki se dela izogibljive in mu naše stvari skoro niso mar. Ta napad je bil v polni meri opravičen, kajti zlasti se opaža popolna odtujenost našega izobraženstva od naših delavskih organizacij, ki često ne morejo dobiti niti svojih predavateljev. Na svojstven in času odgovarjajoč način je poslednji predsednik nato podal poročilo o kulturnem, političnem in gospodarskem stanju naših rojakov pod Italijo ter zlasti povdaril dejstvo, da so dobili zopet svoj list, kar primerja s Trubarjevimi razmerami. Ostro žigosa naše izletnike, ki hodijo v Italijo in v naše kraje ter njihovo obnašanje v teh krajih in ob takih prilikah.

Po tem orisu zunanjih razmer je prešel na emigracijo in ugotovil, da ni več takega pritoka, kot je bil. Opaža se celo odtok emigrantov nazaj domov. Kot važen dogodek je nato omenil proslavo petletnice obstoja društvenega prenočišča in pa ponovno otvoritev tega, ko je bilo obnovljeno, izjavljajoč, da je bila ta proslava le propagandnega pomena. Posebe je še omenil dogodek v zvezi z izstopi večjega števila članstva takoj po lanskem občnem zboru ter je izjavil, da to dejstvo društvu ni škodovalo, kot se je pričakovalo. Povaljal pa je vse k složnemu in skupnemu delu.

Podpredsednik ugotovi nato, da se je razmerje do domačinov lani zboljšalo in da so bili odnošaji vedno dobri in zadovoljivi. Ravno tako so bili odnosi do raznih oblasti dobri, le od mestnega poglavarstva, da društvo ni dobivalo nikakovih odgovorov, ali pa negativne, kar je gotovo posledica kakega nesporazuma.

Odnosaji z emigrantskimi društvi so bili ves čas zelo tesni in predsednik jih je v teku leta skoro vse obiskal. Isto je bilo z Zvezo, s katero pa je prišlo do trenja, kar je pri delu često nujno. Predsednik je tu povdaril vedno večjo potrebo po večji povezanosti, decentralizaciji dela in demokratizaciji notranjega življenja v celotni organizaciji, zlasti v odnosu do Zveze emigrantov.

Po zahvalu vsem odbornikom za sodelovanje je dobila besedo tov. tajnica Erberjeva. Iz njenega poročila je razvidno, da je imelo društvo v teku zadnje poslovne dobe 52 rednih in 2 izredni seji, da je odposlalo 1008 dopisov, med temi več okrožnic, torej skupno okoli 5000; prejelo pa jih je 472; dalje, da je izdalo 372 potrdilo narodnosti in prošnje za državljanstvo, 244 zaprosil za delo, imelo 27 članskih sestankov s predavanji, 2 literarna večera, idejni tečaj, 3 vrtno veselice, tabor v Medvodah in da šteje 462 članov. Že za temi številkami se skriva polno podrobneja in marljivega dela, ki ga je moral odbor izvršiti. Poročilo tajnice je bilo toplo nagrajeno.

Blagajnik je podal podrobno poročilo o denarnem poslovanju društva. Denar je bil ves skrbno porabljen, kar je zlasti razvidno iz podrobnih podatkov poročila, česar pa tu ne bomo obširneje opisovali. Omeniti je treba le, da v poročilu ni bil omenjen inventar, ki šteje poleg ostalega veliko stavbo — prenočišče. To se bo vneslo v postavko šele po očitni posebne komisije in bo predloženo občnemu zboru šele drugo leto. Poročilo je podal nato gospodar, ki je navedel vse, kar je društvo nanovo nabavilo ter je nato prevzel besedo načelnik socialnega

odseka. Njegovo poročilo je pred vsem v zvezi s prenočiščem, ki je dobilo sedaj ime »Primorski dom«. Poročilo je bilo zelo podrobno ter je iz njega razvidno, da je bilo od njegovega začetka v njem 69.656 prenočnin in, da je bilo v menzi prenočišča zlasti preko zime, podeljenih 77.932 obrokov hrane. Podrobna števila kažejo (prva prenočnine, druga obroke hrane), da je bilo stanje v posameznih letih sledeče: 1933: 3.515, 2.830; 1934: 11.740, 7.575; 1935: 15.937, 22.737; 1936: 24.915, 24.113; 1937: 10.669, 13.751; 1938: (do konca aprila): 3.374, 6.046. Iz teh števil je razvidno tudi gibanje emigracije. Dom je bil preko poletja koncem aprila zaprt. Za njegovo izpolnitev in preureditev je izdalo društvo lani okoli 22.000 Din. Poleg tega pa je društvo podelilo 179 podpor v znesku 6.614 Din. Od emigrantov ki so prenočevali v domu jih je bilo lani 14, ki so prišli naravnost preko meje, 96 pa iz notranjosti države. V domu je urejena tudi knjižnica, ki šteje sedaj 642 knjig, a vpeljan je bil rigorozen red in čistoča, kar se zahteva brezpogojno od vsakega.

Pevski odsek je imel lani 11 nastopov, deloma samostojnih, deloma z drugimi društvi. Zlasti je nastopal v radiju. Poleg moškega zbora ima društvo tudi mešani zbor in štejeta oba preko 50 članov. Dramski odsek je nastopil lani z dramo »Sin« in je naštudiral še par drugih iger. Izletniški odsek pa je priredil 6 izletov katerih se je udeležilo od 29 do 75 članov. Šahovski odsek je priredil v prenočišču 2 turnirja z 10 in 12 udeleženci. Zmagovalci so dobili praktične nagrade, med njimi tudi »Slovenski pravopis«. Ženski odsek je imel tri seje ter je nabral večjo vsoto denarja, ki ga je izročil socialnemu odseku, podpiral pa zlasti prireditveni in ostali odsek. Važno delo je vršil tudi propagandni odsek, ki je organiziral sestanke, idejne tečaje, literarne večere itd. Denar literarnih večerov, ki je preostal, je odsek porabil za nabavo etnografskih kart Primorja, ki jih je razposlal raznim šolam kot darilo društva. Odsek je izvedel dalje obširno akcijo za nabavo knjig, ki je le deloma uspela; a pri tej priliki izreka javno zahvalo »Slovenski matici« za številne podarjene knjige; izvedel je dalje par natečajev, anketo v društvu, uredil čitalnico, ki šteje danes 28 časopisov in revij, daroval 100 Din za odkup Prešernove rojstne hiše itd. Ves odbor je dobil po kratki debati in sprejetju poročil razrešnico za delo, ki ga je izvršil.

Volitve novega odbora so se vršile po kratkem odmoru. Soglasno je bil izvoljen za predsednika Božič Lado, za podpredsednika pa Zerjal. Tudi ostali odborniki so bili izvoljeni soglasno. Posamezni zastopniki društev so pozdravili zborovalce, zlasti naj omenim pozdravne govore zastopnika Zveze dr. Vrčona, dalje zastopnikov društev iz Kočevja in Kranja. Popolne se je vršil prijeten izlet zborovalcev v okolico Ljubljane. Občni zbor sam je potekel mirno in na vseh se je videlo, da leže nad nami težke skrbi in težki časi.

Izlet „Istre“ iz Novog Sada u Frušku goru

Novi Sad maja 1938. — U nedjelju 15. o. mj. je »Istra« u Novom Sadu priredila članski izlet na Zmajevac — Fruška Gora — u zajednici sa bratskim društvom »Istra-Trst-Gorica« iz Beograda.

Ovaj bratski manifestacioni izlet u prirodnu van domašaja gradske prašine i buke uspio je iznad svakog očekivanja. Članstvo obih organizacija uzelo je učešća u velikom broju.

Novosadljani stigli su na Zmajevac u 10 sati prije podne i tamo sačekali članove iz Beograda, koji su stigli u dvije velike grupe i to jedna grupa u 10 sati preko Ravanice, a druga u 10.30 iz Vrdnika na čelu sa g. Mohorovićem Ivom. Pretsjednik g. dr. Radikon sa još nekoliko članova stigao je oko 11 sati preko »Venca«. Jedna grupa članova iz Beograda došla je na Zmajevac još u subotu 14. o. mj. preko Sremskih Karlovaca. Iriga i Venca i prenočila na Zmajevcu da bi tamo dočekali braću i sestre iz Novog Sada.

Cijelo prijte podne proteklo je u očekivanju gostiju iz Beograda, u pozdravljanju, upoznavanju i veselim bratskim razgovorima i slikanju. Poslije toga prišlo se je objedu dječiji jelo i piće jedni s drugima, zatim priredjene su manifestacije i razne šaljive atrakcije, igra, svirka na mih i dvojnice uz narodne pjesme, a kod starijeg naraštaja pored ostalog nije izostala »briškula« ni »trešete«. Veselje je trajalo do 6 sati poslije podne kada su ga Novosadljani prvi morali prekinuti zbog povratka vlakom u Novi Sad.

Igrači briškule i trešeta takmičili su se za prvenstvo Beograda i Novog Sada. — Beogradski tim pobedio je novosadski u prvij igri sa 1:0 a u drugoj igri, pošto je tim Novog Sada bio izmijenjen, pobedio je beogradskog sa 2:0 (1:0). Druga utakmica briškalaša i trešetaša održat će se na »Avali«.

Raspoloženje i oduševljenje svih članova i članica završeno je grljenjem i ljubljenjem prilikom ispraćaja Novosadljana na proplanku Zmajevca, koji pruža divnu pa-

noramu sremske ravnice, koja je kod članova i članica učinila utisak kao da je sa Učke posmatrana naša mila Istra sa njenim proplancima, obroncima i Kvarnerom sa svojim ostrvima.

Posmatrajući ovu sliku, mnogima se zacaklila suza u oku, jer sve potsjeća na ona nekadašnja lijepa vremena, na svoje drage i mile preko, na ono po čemu se je nekada moglo slobodno kretati i gdje se je nekada orila naša vesela pjesma.

Ovaj vidik sa proplanka Zmajevca ostat će dugo u sjećanju i lijepoj uspomeni svih učesnika ovoga izleta, jer je tu bio onaj pravi izliv bratske ljubavi prema domovini i svojim milima, koje je zla sudbina zadesila da nismo danas među njima.

Želja je da se ovakvi izleti češće ponavljaju, i da se ostala društva ugledaju, da i ona ovakve izlete priredjuju. A. M.

SOČA-MATICA in njeno delo

1. Dne 5. marca je predaval g. finančni uradnik Bogdan Zupan: »O hipnozi in telepatiji.« V natlačeni dvorani pri Levu na Gosposvetski cest. je naš poznani in priznani hipnotizer v najpopolnejšo zabavo navajal zanimive eksperimente in z njimi dokazal, da so tudi sugestija, hipnoza in telepatija le naravni pojavi, ki mnogokrat koristijo ravno medicinski vsdi.

2. Gospod d. Branko Alujević je 18. marca predaval: »Jadransko morje v narodni zgodovini.« Zvedeli smo, da je naša jadranska morskala obala najdragocenejšee narodno in državno bogastvo naše svobodne Jugoslavije. Spretni predavatelj — po rodu Dalmatince — nas je opozoril na vse napore drugih velikih sosednih držav, ki branijo in hranijo z vsemi sredstvi svoje notranje in zunanje politike vse silne zaklade svojih morskih bregov in njih prebivalcev.

3. Naš strokovnjak v političkih vedah rojak dr. Branko Vrčon nam je 2. aprila poročal: »O glavnih smereh mednarodnega svetovnega razvoja.« Poljudno je pojasnil vse glavne činitele političkega kaosa v Evropi in dokazoval vse današnje politično kompliciranost, ki ovira veselovanski pohod in sedanjo zgodovinsko labilno dobo. Zanimivo nam je pojasnil fašistično, narodno socijalistično, komunistično in demokratično teorijo in žel je za svoja razborite razmišljanja največje hvaležnost.

4. Emigrantski mentor dr. Lavo Čermelj nam je v zaključnem predavanju 23. aprila orisal: »Kulturni razvoj primorskih Slovencev.« V zadnjem polstoletju smo ravno tam pri nas doma dosegli čestno višino prosvetnega napredka in tragično je sedanje radikalno rušenje vseh kulturnih ustanov v Julijski Krajini pod tujim gospodstvom. Naša bujno razcvetena narodna šola je že dospela v sleherno primorsko gorsko vas in vidni so bili njeni uspehi. Srednje šole smo imeli v vseh mestih in naša mlada inteligenca je nosila narodno zavest po vse: naši zemlji, katero je morala zapustiti s toli: naglico vsled krivično spreminjenega posebnega stanja z Rapalsko pogodbo. Kolika azlika med našo prejšnjo narodno šolo na Primorskem in današnje v Julijski Krajini ki ne pozna niti besedice našega slovenskega ali v Istri hrvatskega jezika. Celo danes po marčnem sporazumu so naši nedolžni otroci kaznovani in zasmehovani ali vsaj slabo zapisani, ako se drznejo med seboj šepetati v sladki materini govoric. Nekdaj je 100 odsto naših otrok obiskovalo našo narodno šolo in danes 0 odsto — nikdo. Kolika dekadenca! Plodovi Gentilijeve reforme so zadušili naš gl: v vseh šolah in v 850 razredih je bila nad 52000 jugoslovanskih otrokom iz nežnih ust izravnana čarobna materina beseda, ki je osnova vsakega kulturnega udejstvovanja. Iz vsega temeljitega predavanja najboljšega poznavalca naših sedanjih razmer je zvenela žalostna resnica, da boli, strašno boli, ako morajo naši bratje in sestre v svoji domovini prositi tujca za miloščino prosvetnih, socialnih in materijalnih dobrin iz svoje lastne in rodne grude!

Socialno razumevanje je globoko zakoreninjeno v bratski ljubezni Sočinega odbora do lastnih rojako. z onkraj meje, ki tavajo po svobodni domovini okrog ter iščejo z nemurnim prizadevanjem dela in jela. Že v t. 1. je Soča v nad 2360 Din olajšala bado svojim brezposelnim ljudem ter jim pomagala tolažiti hrepenenje po svobodni rodne grude in očetove strehe. S svojim posredovanjem so mnogi društveni odborniki priskrbeli stalni zaslužek, ali vsajčasno delo in skromno obleko mnogim brezposelnim delavcem ter jih s tem rešili iz prvih težav po prihodu.

Sočina pisarna je mnogim brezplačno priskrbela prevode in legalizacije krstnih in domovinskih listin kof priloge k raznim prošnjam, izdala nad 25 potrdil o slovenskem poreklu in spisa a vč prošenj v smislu § 20. točka 13 finančnega zakona v 1937/38 za oprostitev taks pri sprejemu v jugoslovansko državljanstvo. Pri tej priliki opozorimo vse svoje rojake, ki še niso napravili te prošnje, da je ta zakon o oprostitvi taks še vedno v veljavi in jim priporočam, da se nadalje prošje za to oprostitev, ker vemo, da je med našimi revnejšimi emigranti še mnogo italijanskih državljanov iz edinega razloga, ker je sprejem v naš državljanstvo združen s tolikimi stroški in pisarjami.

Sočani so zastopali svoje ponižane in razžaljene rojake iz Neodrešene domovine pri vseh nacionalnih prireditvah slovenske vzajemnosti ter povsod manifestirali naše državno in narodno edinstvo. Poklonili smo se pred spomenikom svojega mučeniškega vzornika Viteškega Kralja Aleksandra I. Ujedinitelja na Rakeku z živo željo, da se udeležijo vsi njegovi vzori in napori za blagor in svobodo vseh Jug-slovanov. Soški.

Iz društva „Istra“ u Zagrebu Matineju

s biranim zabavnim i poučnim programom priredjuje Oml. sekcija za najmlajše Istrane, za emigrantsku djecu, u prostorijama socialnog ošteta društva »Istra« u Zagrebu, na Trešnjevki, Mošćenička ulica 10 (Selska cesta — gradske kuće). Priredba se održava u nedjelju, 22. o. mj. Početak u 10 sati prije podne. Ulaz slobodan.

Izlet u Prečku šumu

u nedjelju 2. o. mj. popodne za djecu emigranata priredjuje Omladinska sekcija. Sastanak u 2 sata kod gradskih kuća (Selska cesta). Očekuje se i brojni dolazak roditelja našega podmlatka.

Članski sastanak Oml. sekcije s redovitim »Usmenim novinama« priredjuje Omladinska sekcija društva »Istra« u Zagrebu u subotu 21. c. mj. u društvenim prostorijama, Zerjavičeva ul. 7 (dvorište). Program biran i zanimljiv. Početak u 8 sati na večer.

PRVA VELIKA PRIREDBA DRUŠTVA „ORJEM“ U NOVOM SADU

Novi Sad, maja 1938. — U subotu 7. o. mj. priredilo je društvo »ORJEM« u Novom Sadu svoju prvu veliku javnu priredbu pod nazivom »Noć na Jadranu«.

Priredba je održana u velikoj dvorani Hotel Sloboda, jednoj od najvećih koncertnih dvorana u Novom Sadu, a koja je tom prilikom bila naročito dekorirana. Osobito se isticala pozornica, na kojoj, su se razabirale konture poluotoka sa morem i kamenitom obalom i pretstavljala pravu noć na Jadranu.

Posjet je bio van svakog očekivanja. Pored pretstavnika sviju krugova rovosadskog društva prisustvovali su i brojni izaslanici nacionalnih udruženja i drugih ustanova, tako da je ova priredba »Orjema« imala zaista izgled jedne elitne i otmjene priredbe.

Prije no što će se pristupiti izvođenju programa sekretar »Orjema« g. Luj Jurčić pozdravio je najprije brojne goste, zahvalivši im se na lijepom odzivu i razumijevanju za našu stvar. Zatim je iznio svrhu rada organizacije, njenu zadaću na nacionalnom i socijalnom polju. Kraji govora, koji je ostavio na sve dubok dojam pozdravljen je oduševljenim pljeskom.

Poslije govora pristupilo se izvođenju programa u kojem su učestvovali poznati i omiljeni radio pjevači gđica Ružica Kaušić i Vlastimir Jovančić-Lale, dok nas je g. Dragutin Gartner ugodno iznenadio izvođenjem naših lijepih primorskih pjesama. Havajski orkestar izvleo je uz veliko odobravanje nekoliko točaka, a iza toga izveden je balet i step. Nastupio je i dobro uvježbani jazz-orkestar društva »Orjem« pod vodstvom člana g. Franje Novaka, koji je tom prilikom pokazao, što se sve trudom može postići.

Ovaj prvi nastup »Orjema« uspio je zaista vanredno u svakom pogledu. Umjetnički dio programa bio je također prvoklasan, jer je svaka točka morala biti ponavljena. Ovakvo lijepo posjeti valja pored ostaloga zahvaliti i odličnoj organizaciji priredbe, jer je u to uloženo zaista mnogo truda i volje. Veliki plakati u dvije boje pobudili su još veću pažnju građanstva za ovu priredbu, na koju je otposlato preko 600 poziva i 300 ukusno umjetnički izradjenih počasnih karata. Valja istaći, da je više uglednih građana i pretstavnika društava poslala organizaciji pismene čestitke sa željom za uspješan rad organizacije u budućnosti.

Kako rekosmo, posjeta je bila odlična, iako je istog dana održano nekoliko priredbi u Novom Sadu, kao Ruski balet, zabava društva »Istra«, i dr. Govori se, da je priredba »Orjema« te večeri bila najuspješlija i najbolje posjećena.

Vidan dokaz što se može postići dobrom organizacijom i jakim voljom. Naše je geslo: »Mi gremo naprijed!«

Iz „Tabora“ v Kamniku

Kamnik, 8. maja 1938. Za 8. t. m. napovedani sestanki tuk. društva »Tabor« je moral, žal, biti preložen vsled nepričakovanih ovir. Zato sklijujemo istega ponovno in nepreklicno ob vsakem vremenu, na nedeljo, 22. t. m. in sicer v Radomljah ob 3. uri p. p. v gostilni g. Čerar-ja. Ker je dnevni red vazen za naše društvo (določitev dneva za občni zbor, razgovor o običajnem vsakoletnem izletu v Kam. Bistrici i t. d.), se pozivlje članstvo in kar najobilnejši vdeležbi. Obenem naj oni, ki še tega sami storili niso, prineso svoje karte (plave barve) za zaposlitev s seboj, ker morajo še ta mesec biti vdirane od sreskega načelstva in bo to delo skupno opravilo društvo samo.

Opozorjajo se člani tudi na dolžnosti plačevanja članarine, kar lahko opravijo na sestanku pred dnevnim redom v roke tovariša blaginjaka.

Pri tej priliki bodi omenjeno, da je še precej v našem srezu emigrantov ki še niso vpisani v našem društvu. Naj jih oni člani, ki jih poznajo, opozorijo, da je le v zajemni skupnosti moč emigracije ter naj jih zato pripravijo na vsop v društvo.

Pri tej priložnosti sporočamo, da je naš tovariš in bivši tajnik našega »Tabora« Subič Miloš, premeščen, kot pom. davkar od davčne uprave v Kamniku k davčni upravi v škofjelo. Na novem službenem mestu želimo mu obilo uspeha in zadovoljstva. Odbor

† ANTONIJA SLAVIKOVA

Ljubljana, 18. maja. Davi je po dolgem, muke polnem trpljenju, strta na duši in telesu, preminila v Ljubljani gospa Antonija Slavikova, soproga pred leti umrlega tržaškega odvetnika dr. Edvarda Slavika.

Kakor njen mož, se je tudi njegova pokojna gospa Antonija z vso vnemo udejstvovala v vseh tržaških slovenskih društvih. Ti dve imeni sta neizbrisni v zgodovini slovenskega življa v Trstu in njegovi okolici.

Usoda je bila gospej Antoniji kruta, Tri hčerke, njen ponos in njena nada, so ji bile iztrgane od neizprosne smrti v cvetu mladosti! Vlasta, dr. Nada in končno Slavica. Še so bile gomile treh hčerk sveže, ko jim je sledil oče, iskreno ljubljeni sprog Edi. Če jo izgube treh hčerk zapovrstjo niso strle, jo je smrt soproga popolnoma uničila. Ubogo gospo so svojci prepeljali v Ljubljano v nadi, da se ji bo stanje izboljšalo. Zaman.

Z gospo Slavikovo lega v grob najzvestejše srce prave, zavedne slovenske žene in matere, ena najizrazitejših dobrodelnih in kulturnih delavk iz Julijske Krajine. Blag in neomadeževan bodi njen spomin! Teško od usode preizkušenim in bridko prizadetim Slaviju, Borisu in Dušici naše globoko in iskreno sožalje!

† LJUBICA NEGOVETIČ

U Zagrebu je pokopana 22-godišnja Ljubica Negovetič. Na sprovodu je bio velik broj Istrana, naročito sa Trešnjevke. Pokojnica je rodom iz Pule. Bila je članica Omladinske sekcije.

Rastuženim roditeljima toplo saučestće a pokojnici laka zemlja.

U FOND «ISTRE» BROJ 20

Pavica Kastanić, nast. muške D 20.—
real. gimn., Sušak D 52.—
Ante Tončić-Cekin, Maribor D 105.60
U prošlom broju objavljeno D 43 105.60

Ukupno D 43.177.60